

A. Erlandsen, Skibsreder, Kasserer.
 J. Daugaard-Jensen, Direktør for Styrelsen
 for Kolonierne i Grønland.
 V. Glückstadt, Grosserer, italiensk General-
 konsul.

Eug. Warming, fhv. Universitetsprofessor.
 Desuden har Staten stillet et Skib til Raadighed
 til at føre Ekspeditionen og dens Gods op til Ingle-
 field Gulf. Afrejsen fra København foregik d. 15.
 Juli 1920.

Bandjir.

(Sumatra)

Af Læge P. Th. Justesen.

Ordet Bandjir betegner i det malayske Sprog og ogsaa i det hollandsk-indiske Omgangssprog det Fænomen, at en Flod ved pludselig Vandtilførsel ud over det normale svulmer og helt fylder sin Flodseng, af hvilken den ellers i de fleste Tilfælde kun benytter en mindre Del, eller hvis Lejet er snævert, stiger i en ofte uhyre Grad og maaske træder over sine Bredder og oversvømmer det omgivende Land.

Det ligger i Sagens Natur, at dette Fænomen maa forekomme i alle Lande i højere eller ringere Grad, endog i vore smaa, danske Aaer; men der er Lande, hvor de optræder med en Voldsomhed, der gør det til et praktisk set overordentlig vigtigt, geografisk Begreb, og et af disse er de store Sundaøer. Er det imidlertid i Ægypten de heldige, velsignelsesrige Virkninger, der har gjort Nilens periodiske Oversvømmelser saa berømte, da er det paa Sumatra fortrinsvis de ødelæggende eller i hvert Fald generende Følger, der falder i Øjnene.

Paa mine Rejser paa Sumatra har jeg haft Lejlighed til at observere mange saadanne Bandjirer, og for ganske nylig har jeg lært en Form af dem at kende, som er typisk for den Egn, jeg i Øjeblikket berejser, og dog praktisk talt ukendt for Europæerne, der bor umiddelbart i Nærheden, fordi Fænomenet afspilles i Dybden af en cañon, som ganske vist mange Europæere har kigget ned i og adskillige flygtig besøgt, men ingen før mig undersøgt og behoet.

Dette giver mig Anledning til at sende nærværende lille Meddelelse, som skal søge at skitsere nogle af de forskellige Bandjirer, jeg har oplevet paa Sumatra.

De sumatranske Floder, af hvilke de fleste, største og vigtigste udmunder paa Østkysten, har som Regel et meget stort Kildeomraade inde i Øens Cen-

tralbjærge, og et langt Forløb gennem Længde- og Tværdale. Da Tørtid og Regntid findes ret udpræget paa Sumatra, omend ikke saa stærkt som f. Eks. paa den østlige Halvdel af Java, er det klart, at Floderne maa bære Mærke af den stærkt skiftende Vandmængde.

Det er naturligvis Maximumnedbøren, der bestemmer Flodlejets Kapacitet, og de sumatranske Floder har derfor som Regel i deres øvre Løb ganske vist ofte forholdsvis snævre, men da til Gengæld ogsaa meget dybe Lejer, medens Flodsengen i Lavlandet ikke er videre dyb, men enormt bred.

I den tørre Tid er der da et forbavsende Misforhold mellem en saadan Flods Vandmængde og dens Leje; den løber som en tom ubetydelig Bæk paa Bunden af en dyb cañonagtig Kløft, eller den snor sig som en smækker Slange hen over sin brede Dal, lavende Øer og Deltaformationer, som om den vil gøre alle og enhver opmærksom paa, at den hele Flodseng tilhørte den, og at den aldeles ikke har noget at undvære.

Begynder saa Regntiden oppe i Bjærgene, da fyldes alle Bække og Smaafloeder, og fra alle Sider styrter Vandet ned for at forenes i alle de største Bifloeder og tilsidst i Hovedfloden. Da bliver der Brug for al den Plads, der kan skaffes tilveje i Flodlejerne og ofte for mere end det. De fyldes til Randen, ja maaske sprænges alle Barriærer, og udstrakte Landomraader forvandles til Vandflader.

Nede i Lavlandet overraskes man ofte ved en saadan Bandjir, medens det er det dejligste, tørre Vejr; det kommer jo ikke an paa Vjret dér, men paa Regnfaldet i Flodens Kildeomraade. Befinder man sig derimod selv oppe i Bjærglandet, vil man som Regel kunne være forberedt paa en kommende Bandjir; dog er det ikke sjældent sket, at en mili-

tær Ekspedition, der har set sig nødsaget til at gaa i Bivuak paa Flodbreden, om Aftenen uden at kunne vælge et passende Sted dertil, om Natten har svømmet i Vand og set det hele Tros drive rundt paa de oprørte Vande.

Naar man er heldig, skal man, som en Officer i sin Tid fortalte mig, kunne se Bandjiren komme løbende ned af Floden. Det ser da ud, som om Strømmen bar en anden Flod paa Ryggen. Vedkommende Officer fortalte, at han engang med sin Trop havde været ifærd med at vade gennem en Flod og allerede næsten var midt i den, da Soldaterne pludselig, et Par Hundrede Meter borte, saa en skummende Bandjir, næsten en Meter høj, komme væltende ned imod dem og netop havde Tid til at redde sig tilbage til Bredden, før den passerede.

Den første, større Bandjir, jeg har oplevet, mødte jeg under et Besøg i en lille Baraklejr i Atjeb, Boeloh Blang Arah.

Paa en March kom jeg til Lejren henad Eftermiddagen i øsende Regnvejr; langs dens ene Side løb en lille Flod med et meget dybt Leje, men i Øjeblikket med en meget moderat Vandmængde. Fra den øverste Rand ned til Vandfladen var ca. 5 m. Væggene var ganske lodrette. Midt om Natten vaagnede jeg ved et forskrækkeligt Spektakel, Raab og Skrigen, voldsom Brusen fra Floden, Larm og Uro over det hele. Jeg for ud af min Barak for at se, hvad der var i Vejen, stod ved det første Skridt i Vand og følte det plaske op om mig. Lejrpladsen, Floden og hele Terrænet udenom var en uoverskuelig Vandflade. Kun inde i Barakkerne var der tørt, fordi deres Lergulve var hævet ganske lidt over Pladsens naturlige Niveau. Dette var tilstrækkeligt, fordi Vandet, naar det var traadt over Flodkløftens Kant, øjeblikkelig kunde brede sig over en saa uhyre Flade, at al Tendens til Stigning med det samme var brudt.

Hele Resten af Natten og hele den følgende Formiddag blev Tilstanden uforandret saaledes. Endnu da jeg henad Middag forlod Lejren, var der ingen Forandring, og vi maatte marchere mindst 1 km gennem Vandet, før vi naaede højere liggende og tørre Steder.

Næste Gang var ogsaa i Atjeb, i den lille Garnisonsplads Samalanga. Jeg boede der med min Familie i et dejligt Hus, bygget paa Søjler, med Gulvet 1 m over Jorden. Der var altsaa ikke noget at ængstes over, da vi en Morgen vaagnede og opdagede, at Huset stod i Vand. Den faa Hundrede

Meter fjærne Samalangaflod var om Natten gaet over sine Bredder, og hele Landskabet stod blankt. Det var en ren Festforestilling at gaa ud og se »Landet« i denne Skikkelse. Landevejen var en rivende Strøm, Grøfterne var bundløse Vandsvælg; skulde man til Kasernen, maatte man vade til op over Knæene.

Hvad der imidlertid navnlig gør mig denne Bandjir uforglemmelig, var de utrolige Masser af Kryb, som kom for Dagens Lys ved samme Lejlighed. Masser af Væsener, hvis Eksistens man knapt nok anede, og som man i hvert Fald aldrig saa noget til, var revet med inde fra den ligeledes oversvømmede Urskov. Utallige smaa Slinger, Skorpioner, Igler, Frøer, Tudser og meget mere flokkedes om Husene og prøvede at kravle op ad Søjlerne eller ad Bagbygningernes Mure. Det var et Samlefeldt, som kunde faa en Zoologs Tænder til at løbe i Vand. Jeg antager, at man kunde have fanget Hundreder af Arter i Løbet af en Time. De kribledede og krablede tæt ved Siden af hinanden i Vandet hele Huset rundt, alle aabenbart i Dødsangst og anstrengende sig af alle Kræfter for at finde noget at krybe op paa for ikke at blive revet med af den rasende Strøm. Jeg gik da ogsaa sammen med mine Børn ganske rolig omkring i Vandet og saa paa dette uvante Dyreliv. Der var mange Former imellem, som havde slemme, giftige Vaaben; men ingen af dem tænkte paa at bruge dem. Det var Syndflodens Time, og Løsenet var: »Sauve qui peut«.

Det tredie Billede er fra Padang, Hovedstaden paa Sumatras Vestkyst, en anelig og velbygget By med 85.700 Indbyggere.

Regnmængden er meget stor paa Vestkysten, og i Regntiden (navnlig i December) kan det undertiden øse ned uafbrudt i 2 à 3 Døgn. Under saadanne Omstændigheder hænder det da, at Padangfloden laver en frygtelig Ravage i de lavere liggende Dele af Byen, og især var dette Tilfældet tidligere, da man endnu ingen Forholdsregler havde taget mod Ondet.

Havde det kun været den malayiske og den kinesiske Del af Byen, der var generet af Oversvømmelserne, saa vilde man formodentlig endnu i 100 Aar have sagt: »Ja, hvad skal man gøre!« Men Vandet respekterede ikke engang de europæiske Handelshuses Lagre, og da disse høje Herrer, for hvis Skyld vi alle sammen er her, havde faaet tilstrækkelig anelige Varemængder ødelagt, blev der gjort noget. En bred og dyb »Bandjirkanal« blev

gravet fra Floden Nord om Byen for at lede en Del af det alt for rigelige Vand den Vej ud til Oceanet, men i min Tid var Kanalen endnu ikke i fuld Funktion, og jeg fik derfor Skuet af et Venedig i Østen.

Det havde regnet ustandselig et Par Dage, men man havde endnu ikke mærket noget til Floden. Da blev jeg en Eftermiddag kaldet ned i den lavere liggende Bydel og begav mig derhen paa Cycle. Pludselig saa jeg Gaden munde ud i en Sø, der strakte sig ind i Haverne og Gaardspladserne paa begge Sider og gjorde hver malayisk Pælebygning

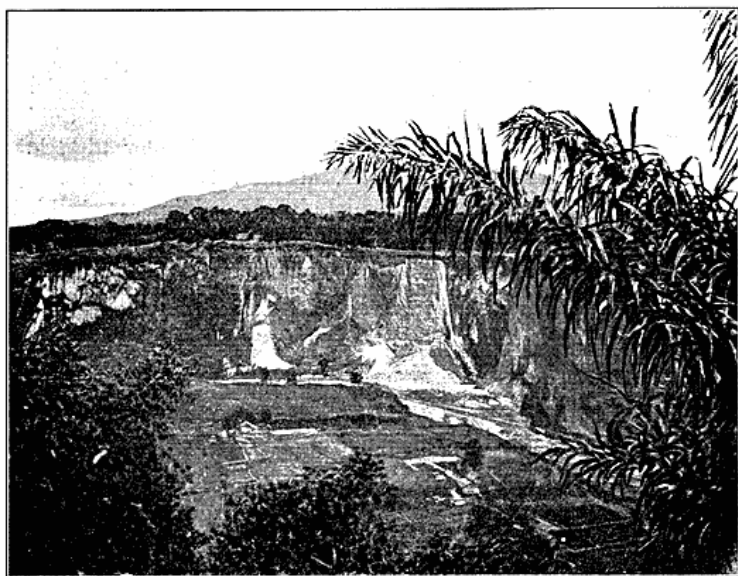

Fig. 1. Boffelcañonens Bund og venstre Sidevæg ved Fort de Koch.

til en lille Ø, hvis Befolkning rolig sad og afventede bedre Tider. Jeg kørte dog rolig ud i Vandet, da jeg ikke tænkte, at det vilde vise sig videre dybt; men da det naaede til Navene, vendte jeg om og prøvede ad en anden Gade men med samme Resultat. Saa satte jeg Cyclen ind hos en Bekendt og tog en Vogn. Vandet naaede lige op til Vognbunden, men igennem kom vi. Henpaa Aftenen var jeg atter i samme Bydel, og det var et vidunderligt Skue at køre gennem den kinesiske Handelsegade med dens ubrudte Række af oplyste Butikker, alle liggende en Meter over Gadens Niveau, men alle truede og nogle oversvømmede. Overalt var Kineserne travlt beskæftigede med at tømme de nederste Hylder og Skuffer, og i nogle mindre heldig beliggende Huse saa man hele Familien arbejde ivrig paa at øse

Vandet ud med Spande og Krukker, næsten lige saa hurtig, som det strømmede ind. Paa Gaden var der mægtigt Halloj. Vognenes Heste gik i Vand til op paa Livet, Drengene svømmede, legede og skraalende, Malayer nede fra Floden roede rundt i deres Kanoer og havde etableret en regulær Færgefart.

Samme Nat ved 1-Tiden ringede min Telefon og meldte, at en Damper løb ind i Havnen, »Emma-haven«, Padangs Havneby, akkurat en dansk Mil borte, og da jeg var Karantænelæge, maatte jeg derned. Jeg satte mig paa min Cycle og rullede afsted, men blev ubehagelig overrasket, da jeg omtrent midtvejs saa Vejen munde ud i en uoverskuelig Vandflade.

Himlen var sort som Tjære, og Kunstbelysningen repræsenteredes udelukkende af min Cyclelygte. Vandet kunde man imidlertid godt nok se, og Vejen var mig udmærket bekendt. Vegetationen paa begge Sider gav nogen, omend mangelfuld Oplysning om Vejens Beliggenhed, og jeg kørte forsigtig ud i Vandet. Snart var det ikke langt fra, at jeg sad i Vandet, og det var svært at faa Hjulene til at gaa rundt; undertiden var jeg heller ikke sikker paa, i hvad Retning jeg skulde styre. Imidlertid slap jeg uden Uheld igennem, og da jeg en Time senere kørte tilbage, var Vandet sunket saa meget, at Vejen næsten var tør.

Tæt forbi den lille By Fort de Koch var indtil for faa Maaneder min Bopæl. Nord for Padang, tæt

Syd for Æqvator, paa en Højslette inde i Kærnen af Sumatras Bjærgkædesystem, løber en lille Flod i en 100 m dyb, malerisk cañon med lysegule Tufvægge, kaldet Boffelcañonen. Kildefloderne kommer i Hovedsagen fra de to store, næsten 3000 m høje Vulkaner Merapi og Singahlang. Cañonen har stærkt skiftende Bredde, naar paa sine Steder halvanden km, men snævrer sig paa andre Steder ind til tunnelagtige Partier paa under 10 m eller til Partier paa fire à fem Meters Bredde. Bortset fra Tunnelerne og Portene er Flodsengen meget bred i Forhold til den normale Vandmængde.

Fotografi Nr. 1 giver en Oversigt over cañonens Bund og venstre Sidevæg lige ved Fort de Koch. I Baggrunden ses Vulkanen Singahlang, hvis Top er indhyllet i Skyer. Mellemgrunden indtages af venstre

Cañonvæg, opbygget af lys Tuf. Paa flere Steder ses ved Klintens Fod Gruskegler (»Schuttkegler«) af løst Materiale, nedstyrtet fra Væggen. Munden af en Sidekløft ses lidt tilhøjre for Midten. Floden, Soengei Doerian (oe udtales som u), strømmer fra Billedets venstre Side mod højre; den modtager i sin højre Bred en lille Biflod, som har skaaret sig ned i Terrassefloden, der indtager hele Billedets Forgrund og som bestaar af alluvialt Materiale aflejret af Hovedfloden, ikke mange Aartier tilbage. Den lille Biflod løber altsaa i en ca. fire Meter dyb, Sekundærkløft. Paa Terrassen ligger enkelte malayiske Huse; i det tilhøjre bor en Vaskemand, som det ses paa det ophængte eller udsprede, hvide Tøj. Terrassen er her for Størstedelen opdyrket, væsentlig beplantet med Ris. De store Blade tilhøjre i Forgrunden tilhører en Sagopalme.

Fotografi Nr. 2 giver et Billede af cañonens højre Sidevæg, lidt nedenfor Fort de Koch. Ogsaa her ses mange Steder nedstyrtede Tufmasser; meget tydelig ses ogsaa, især lige i Midten af Billedet, de herved dannede, muslingskalformede Nicher. Terrassen paa Kløftens Bund er optaget af Rismarker. Risen er ganske ung og Bassinerne endnu fyldte med Vand.

Hovedfloden, Soengei Doerian, modtager fra begge Sider en Del større eller mindre Bifloder, som løber i Cañoner af ganske samme Art som Hovedkløften. Med en enkelt, i særlige Forhold begrundet, Undtagelse viser disse Sidekløfter alle det paafaldende Forhold, at de ikke begynder som en ubetydelig Grøft oppe paa Højsketten for lidt efter lidt at grave sig ned til Hovedkløftens Bund. Nej, umiddelbart ved deres Udspring er de fuldt færdige Cañoner. Væggen ved deres blinde Ende har næsten samme Højde som ved Munden af Hovedcañonen, saaledes som det ses paa Fotografi Nr. 3, som viser Bunden af en Sidekløft tæt ved Fort de Koch, med betydelige, nedstyrtede Tufmasser paa Bunden, for Størstedelen dækkede med Vegetation. Bundvæggen viser aabnede »Orgelpiber«, som vil blive omtalt senere.

At Sidekløften har faaet denne Arkitektur, skyl-

des den særlige Erosionsmodus, der her er realiseret. Som man kan tænke sig, og som det ogsaa objektivt kan konstateres, foregaar der en stærk, lodret Vandbevægelse i det porøse Tuf; man kunde næsten tale om intratelluriske Vandfald, betingede ved den dybe Kløfts Nærværelse, og disse lodrette Vandstrømme udgraver lodrette, intratelluriske Kanaler, »orgues de terre«, Orgelpiber, i kort Afstand fra Kløftkanten. Herved løsnes imidlertid lodret staaende Skaller eller hele Kulisseflader fra Væggen og en eller anden Dag styrter de ned og medfører altsaa en Vækst i Længde eller Bredde — i Reglen

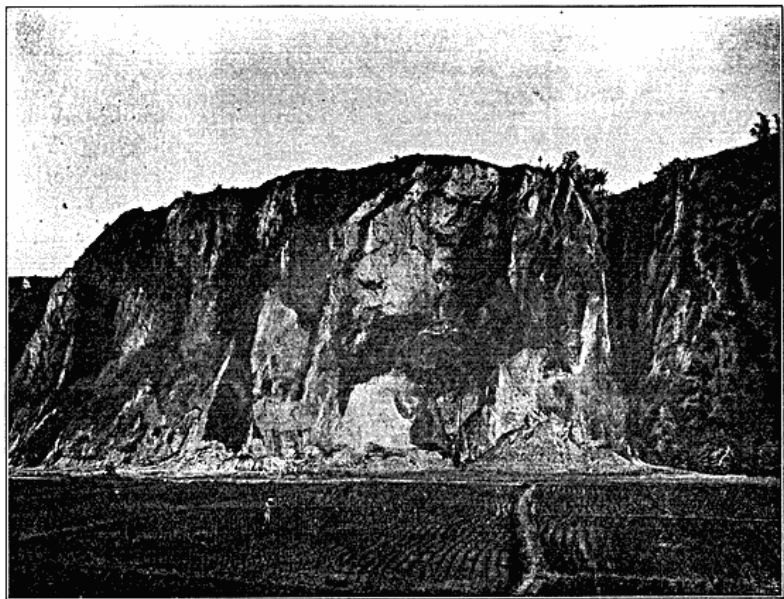

Fig. 2. Bøffelcañonens Bund og højre Sidevæg lidt nedenfor Fort de Koch.

det første — af Kløften. Paa Sidekløfternes Bund finder man altid en lille Bæk, som udspringer fra en Kilde ved Foden af Væggen ved Kløftens blinde Ende.

Ogsaa Floden her i Bøffelcañonen — dens Navn er i Begyndelsen Soengei Doerian, længere nede Si Anok — viser den almindelige Form for Regnvejrbandjir. Naar det regner kraftigt paa Vulkanerne, Merapi og Singahlang, tiltager Vandmængden og Strømstyrken, og Vandet antager den Chokoladefarve, der er karakteristisk for bandjirende Floder, og som skyldes de betydelige Mængder Erosionsmateriale, de fører med sig, i dette Tilfælde fortrinsvis Tuf og Pimpsten.

Denne Art Bandjir er i Regntiden næsten den

Fig. 3. Bunden af en Sidekløft tæt ved Fort de Koch.

normale Tilstand; særlig henad Aften er Floden da hver Dag meget voldsom, hvilket er højest generende for den, der er nødt til at passere den paa mange Punkter for at komme, hvorhen han vil. Paa den anden Side er disse Bandjirer, da Floden kun har et relativt lidet Kildeomraade, ikke saa store, at de indbyder til nærmere Omtale.

Derimod har denne Flod, som allerede antydet, en anden Form for Bandjir, som man ogsaa nok kender andetstedsfra, men som her er et normalt Led i Kløftens og Flodens daglige Liv og ofte gentager sig.

Den 27. Januar 1920 laa jeg i min første Lejr i Bøffelcañonen paa en gammel Terrasse umiddelbart ved Flodbredden. Det var pragtfuldt Solskin, Himlen var fuldstændig fri for Skyer, ogsaa over Vulkanoppene i Syd, og Vejret havde i hele 14 Dage været meget tørt. Tanken om Bandjir maatte derfor ligge meget langt borte.

Pludselig, medens jeg sad og arbejdede i mit Telt, hørte jeg Flodens Brusen tilbage i Styrke og sprang ud af Teltet i Følelsen af, at et eller andet usædvanligt var ved at ske. Da jeg et Øjeblik efter

stod paa selve Flodbredden, saa jeg for første Gang i mit Liv en Bandjirbølge komme rullende ned af Floden. Forrest kom en omtrent lodret, ca. 30 cm. høj, hvidt skummende Væg af Vand, og bag den en mere skraanende Bølge, der, som vi bagefter kunde konstatere, havde en Højde af ca. $\frac{3}{4}$ Meter over Flodens normale Niveau, og den bar paa sin Ryg og fulgtes af et tæt, hvidt Tæppe af Pimpsten og Masser af Buske, Brudstykker af Træer, Grene, Stammer og andet Vraggods.

Bølgen skred fremad som en Gletsjer med en conveks Tunge. Hvor den kom, fyldte den hele Flodlejet fra Klint til Klint og gjorde Floden mere end dobbelt saa bred, som den var iforvejen. Alle Bredder og Sandhanker overskylledes, og der gik store, brune Bølger ad den for et Øjeblik siden saa rolige Flod. Det hele varede imidlertid kun kort; snart begyndte Vandet igen at synke, og efter ca. en halv Times Forløb var alt igen vendt tilbage til den normale Tilstand.

Før det kom saa vidt, havde imidlertid Malayerne fra de faa og spredt liggende Huse indfundet

Fig. 4. Fra Aladdinkløften.

sig i den største Hast. Alle Familiernes Medlemmer, Mænd, Koner og Børn, løb omkap over de nylig oversvømmede Bredder og Banker, hvor de opsamlede i Hundredevis af smaa Fisk, som af Bandjiren var bleven skyllet derop og nu var blevet efterladte der af den tilbagegaende Bølge, fangede i Græsset eller mellem Stenene. Ogsaa de professionelle Fiskere var kommet i Virksomhed. Med deres Øse- og Kastenet gennemsøgte de Floden mellem Strømmen og Bredden, og deres Fiskeri »i rørt Vand« gav stort Udbylte.

For mig havde hele dette Skuespil været ret overvældende, for det første ved den elementære Kraft, der havde udfoldet sig for mine Øjne, for det andet paa Grund af den Pludselighed, hvormed Fænomenet var optraadt, uden det ringeste Varsel.

Det var min Hensigt at besejle den endnu aldrig befarede Flod med Flaaden med hele min Familie og hele vort Ekspeditionsudstyr, maatte jeg spørge mig selv, hvad der vilde være blevet af os, hvis vi nu havde været undervejs, og især hvis vi havde befunden os i et af de snævre, tunnelagtige Partier, hvor der ikke vilde være saa meget som en Millimeter Flodbred af flygte ind paa, men stejle, ubestigelige Vægge paa begge Sider.

Malayerne fortalte mig, at denne Art Bandjir ikke var sjældne, og at det undertiden skete, at deres Bøfler eller Køer blev revet med og gik tabt i den uimodstaaelige Bølge.

To Dage senere sad jeg atter i mit Telt, da Skuespillet gentoges. Jeg hørte Larmen oppe fra Flodens noget højere Løb, og hørte ogsaa nogle Malayer raabe og skrike deroppe og vidste øjeblikkelig, hvad der var paa færde. I et Nu var jeg nede ved Floden og saa alt foregaa ganske som sidst; blot stod jeg nu som en roligere Iagttagere af det allerede ikke helt fremmede Fænomen. Denne Gang hørte jeg ogsaa tydelig store Sten rulle og støde paa hinanden nede paa Bunden, og en af dem, omtrent en Meter i Diameter, saa vi trille et Stykke ned ad Floden.

Allerede første Gang havde haade Bølgens Udseende (Pimpstenene og Vraggodset) og Bandjirens Kortvarighed og de meteorologiske Omstændigheder (tørt Vejr) ladet den Formodning opstaa, at Fænomenet maatte skyldes et Gennembrud af en afspærret Vandmasse, og snart gik vi derfor op ad Floden for at opsøge det Sted, hvor Bandjiren havde sin Kilde.

Forsøget lykkedes over al Forventning.

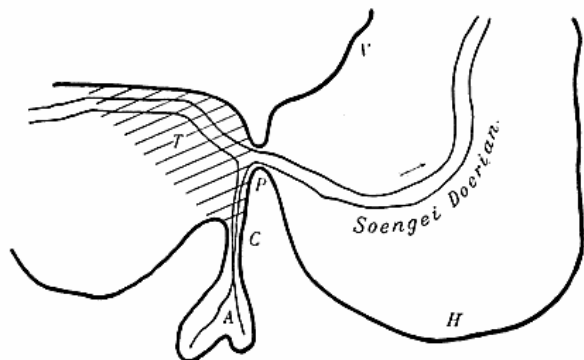
Da vi ad Hovedkløften nærmede os en lille Sidekløft, som vi har givet Navnet Aladdinkløften, og som vi flere Gange har besøgt og fotograferet, saa vi straks, at vi her maatte finde det, vi søgte, og da vi kom ind i den, konstaterede vi enorme Forandringer siden vort sidste Besøg.

Den Gang havde Passagen ind til Kløften været ret smal, og inderst inde havde den delt sig i flere smalle Korridorer, sammensmeltede »Orgelpiber«, der førte ind i snævre Kamre, af hvilke et Par mindede om Klostergange eller Graykapeller. Fotografi No. 4 viser et af disse, men giver desværre ikke Farvespillet i Væggen. Foroven, hvor Solen nu og da kunde sende sine Varmestraaler nogenlunde rigelig ned, var Væggen tør og meget lys, næsten hvid.

Paa et følgende Bælte var den sort og fugtig; aabenbart var her det lyse, lette trachytiske Tufsand vasket væk og Overfladen dannedes af det tungere, sorte, jærnholdige Andesitsand. Endelig fulgte foruden et ca. fire Meter bredt Bælte, som var rustødt, og som drev af Vand, der strømmede ud fra det Indre af Tufmasserne — maaske var det saadan en, Moses slog paa med sin Stav — og her var aabenbart Andesitens Forilteforbindelser omdannede til Tveilte.

Nu var Kløften langt bredere, og Gulvet var saa plant, som om det var fejlet. De tidligere fundne Kamre var borte, og to Afdelinger af ganske anden Karakter havde indtaget deres Plads. (Se Fotografi No. 5.)

Foran Aladdinkløstens Munding var en uhyre Tufmasse aflejret, som ikke havde været der tidligere. Den havde omtrent Form som en Trekant med den ene Vinkelspids ved Sidekløstens Munding og den modstaaende Side langs Hovedkløstens ligeoverfor værende Væg, hvor Masserne var gennemskaaret af Hovedfloden. Trekantens Basis maalles her 140 (dobbelte) Skridt, og Lagets Tykkelse, hvor det var gennemskaaret af Floden, til 125 Centimeter.

For Tydeligheds Skyld hidsættes følgende lille, skematisk Skitse.

V. er Hovedkløftens venstre, H. dens højre Væg. Ved P. er Kløften indsnævret til en fire Meter bred Port. A. er Aladdinkløften og T. de nyaflejrede Tufmasser.

Som man ser, har Begivenhederne afspillet sig som følger:

I Aladdinkløften har enorme Nedstyrtninger fundet Sted, hvorved den baade er blevet bredere og længere. De nedstyrkede Tufmasser har tilstoppet Udgangen til Hovedkløften ved C.

Det lille Vandløb, som udspringer inde i Sidekløften, er herved blevet afdæmmet, Vandet har samlet sig i stedse større Mængde bag Dæmningen og er sivet ind i denne, som derved mere og mere har faaet Karakteren af grødet Mudder. Paa et vist Tidspunkt har dette ikke længere kunnet modstaa Vandets Pres, Dæmningen er blevet gennembrudt, og hele Muddermassen er styrtet ind i Hovedkløften over mod den modsatte Væg, er stødt mod denne og dernæst delvis flydt igennem den snævre Port P. og som en Bandjirbølge rullet ned ad Floden ned forbi min Lejr, hvor jeg iagttog den d. 27. Januar, maaske fem eller ti Minutter efter, at Gennembrudet havde fundet Sted. (Afstanden er ca. 4 km.)

En meget stor Del, ja, langt den største Del, af Muddermassen har imidlertid ikke hurtigt nok kunnet slippe ind igennem den snævre Port. Den er sunket tilbunds og har aflejret en mægtig Tufmasse fra Væg til Væg i Hovedkløften ovenfor Porten.

Herved er nu Hovedfloden bleven afspærret. Vandet har samlet sig bag Dæmningen, Floden er traadt over sine Bredder, har fyldt hele Hovedkløftens Bredning ovenfor Hindringen fra Væg til Væg, er derpaa begyndt at indfiltrere den, har forvandlet den til Mudder, gennembrudt den og atter sendt en Bandjirbølge ned forbi min Lejr, hvor den blev iagttaget d. 29. Januar.

Endnu steds ligger et uhyre Tufskjold foran Aladdinkløftens Munding, og paa dette staar hele denne Historie skrevet saa tydelig, at enhver kan læse den.

Fotografi No. 6 viser den omtalte Port og Partiet lige ovenfor denne, efter at disse Begivenheder har fundet Sted. Forgrunden indtages af Hovedfloden, Soengei Doerian. Af det aflejrede Tufskjold ses en lille Del tilhøjre og nogle Smaaøer i Floden. Bækken fra Aladdinkløften ses næppe, men kommer løbende fra højre Side lige ved Foden af Klinten.

Senere har jeg paa forskellige Steder i Bøffelfaçonens Sidekløfter fundet Sporene af ganske lignende Begivenheder, af hvilke nogle tydeligt nok har fundet Sted for ganske kort Tid siden.

Endnu en Gang har jeg med egne Øjne set en saadan Gennembrudsbandjir.

Den 8. Marts 1920 flyttede jeg med to belæsedede Flaader fra min anden til min tredje Lejr ved Mundingen af Sideloden Oepang-Oepang. Foruden mine fem Børn havde jeg kun tre malayiske Kulier

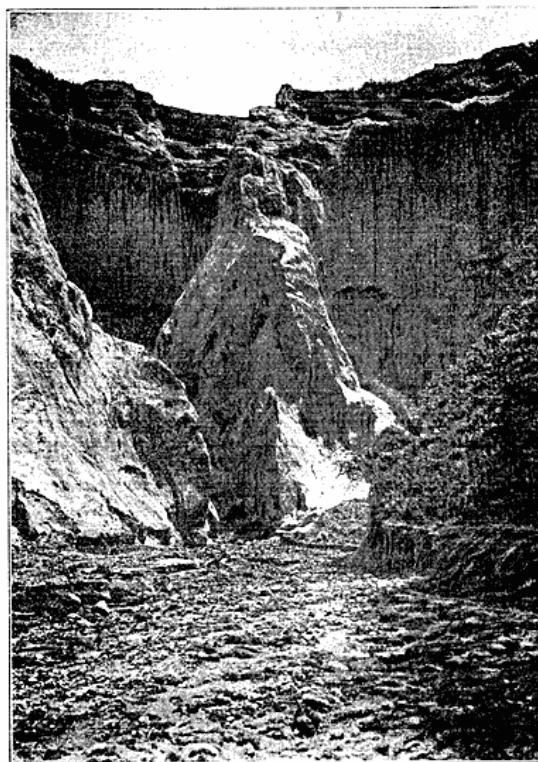

Fig. 5. Fra et Side-Kammer ved Aladdinkløften.

til at hjælpe mig, og da det tilbagelagte Flodstykke paa mange Punkter var fuldt af store Sten, som Flaaderne maatte slæbes henover, havde Arbejdet været overordentlig strængt. Vi sled i det til sent paa Aftenen, og det havde allerede været mørkt i et Par Timer, da vi indstillede Arbejdet. Alt Godset var da pakket af Flaaderne og bragt et Stykke op paa Land, men rigtigt nok kun for en ringe Del helt hen til Teltpladsen, der laa et Par Hundrede Meter borte.

Flaaderne var trukket paa Land, fem af dem

højt op, fem andre noget mindre højt, men dog saadan, at vi ansaa dem for sikret.

Næste Morgen ganske tidlig, medens de andre endnu sov, gik min Hustru og jeg ned til Landingspladsen for at se til Godset. Da vi nærmede os Floden, saa jeg allerede paa Afstand, at den bandjirede kraftigt, og jeg tænkte øjeblikkelig med Bekymring paa Flaaderne. Jeg løb ned til Bredden og fandt fem Flaader i Behold — fem var ført bort af Flodbølgen.

Det var aabenbart lige sket, maaske endnu medens jeg var paa Vej ned til Floden. Bandjiren var lige begyndt at falde, og efter en halv Times Forløb var alt atter roligt. Det viste sig ogsaa, at denne Bandjir var opstaaet ganske paa samme Maade som de to allerede beskrevne, men i en anden Sidekløft, Pantarkløften.

Af de fem forsvundne Flaader fandt vi senere de fire igen, strandede paa forskellige Sandbanker et Par Kilometer nede af Floden; men den femte havde navnlig en mærkelig Historie.

Et Par Uger senere foretog jeg nemlig med et af Børnene og en Kuli en Rekognoscering med en tom Flaade ned ad Floden. Paa et vist Sted kom vi ind i en tunnelagtig Passage, hvor Flodlejet var meget smalt og Strømmen dyb og rivende. Vi vadede bag efter Flaaden og styrede den; men her tog den ganske Magten fra os og for afsted med mig slæbende bagefter; de andre blev revet omkuld og redede sig ind paa Land.

Pludselig, efter en Krumning i Løbet, viste der sig en lille Ø, som næsten spærrede Passagen. Der var et lidt bredere Løb tilvenstre, og et smallere, for smalt, Løb til højre. Strømmen sugede imidlertid med uimodstaaelig Kraft Flaaden hen mod dette sidste, den stødte paa, lagde sig paatværs, kændrede og blev af Strømmen presset saaledes fast i Snævringen, at alle Forsøg paa at faa den løs me-

get snart viste sig haabløse. Den sad, som om den var støbt fast.

Uden rigtig at vide hvad vi nu skulde foretage os, kravlede jeg op paa »Øen«. Den bestod af et Virvar af Træstammer, Sand, Pimpsten, Græs og alle mulige andre Sager, som Floden havde ladet strande der, og var omtrent to Meter højt over Vandet.

Efter at have sundet mig lidt paa Øens Side gik jeg op paa dens Top for at se, hvorledes det følgende Flodstykke tog sig ud — men hvad saa jeg til min store Forbavselse: den femte af de forsvundne Flaader stod paa Enden paa Øens Bagside.

Fig. 6. Klippeporten ved Soengei Doerlan.

Den var under Bandjiren hoppet over Øen, men var saa blevet hængende ved sine Rottantove. Den var ganske uskadt og lige parat til at stikke tilsøs, naar Rottantovene først var kappede, hvilket hurtigt skete. Den Flaade, vi var kommet med, blev siddende, hvor den sad, og med den anden, som Guderne naadig havde givet os tilbage, sejlede vi videre, indtil vi naaede det Maa!, vi havde sat os for Dagen.

P. S. Fotografierne er alle tagne med Zeiss' Tessar. Pladestørrelse 18×24. ctm.